

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการพัฒนาหลักสูตรการฝึกอบรมอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านเรื่องการถ่ายทอดความรู้ด้านสุขภาพ ผู้วิจัยดำเนินการตามกระบวนการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) ซึ่งประกอบด้วยขั้นตอนดังนี้

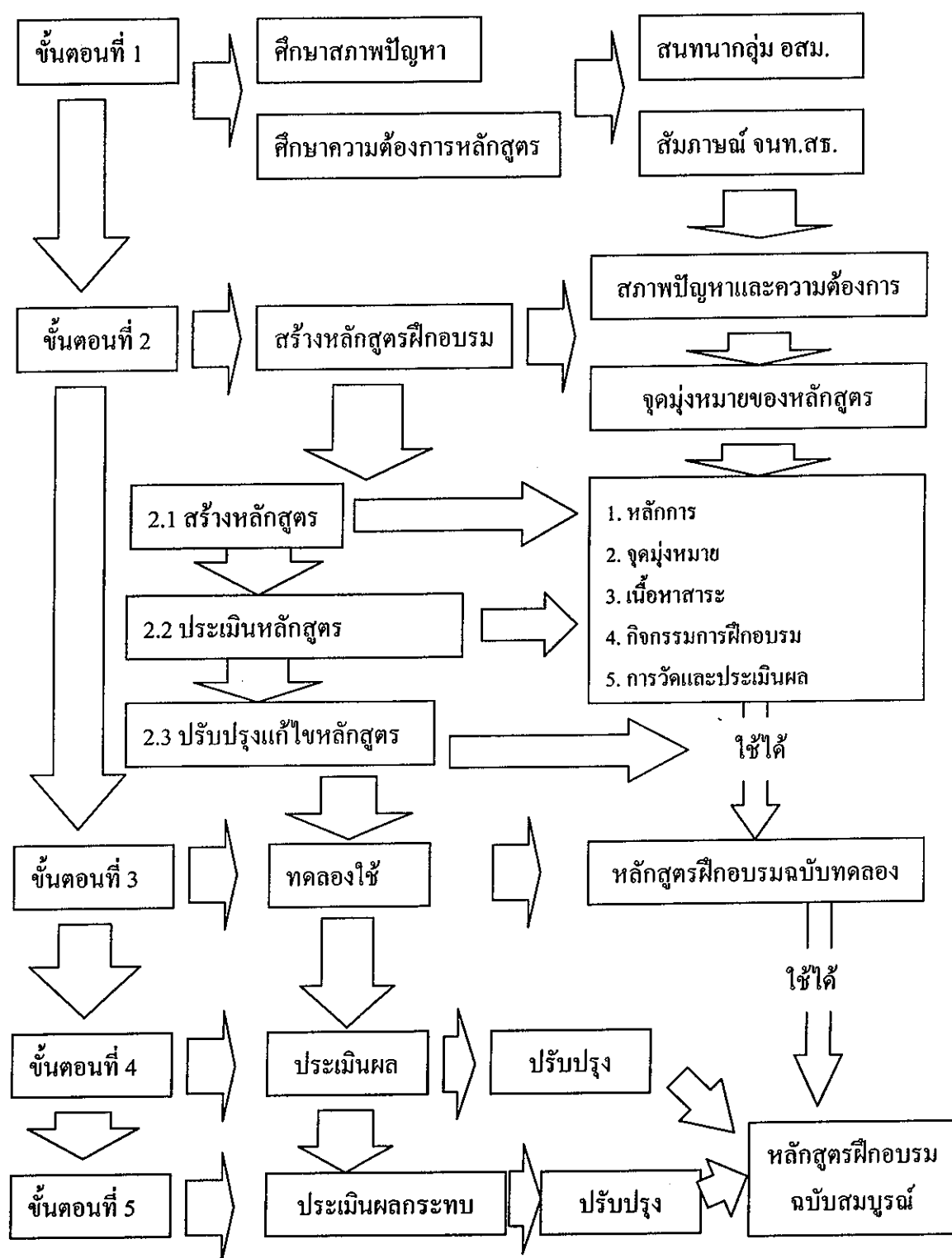
ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการหลักสูตรการฝึกอบรม ขั้นตอนนี้เป็นการศึกษาเพื่อให้ได้ข้อมูลที่สอดคล้องกับความต้องการที่แท้จริงของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขและอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน โดยแบ่งการศึกษาออกเป็น 2 ส่วน คือ การศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการหลักสูตรฝึกอบรมจากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่สาธารณสุข และการศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการหลักสูตรฝึกอบรมจากอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน โดยการจัดการสนทนากลุ่ม จากนั้นนำข้อมูลทั้งหมดมาสังเคราะห์เป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับสร้างหลักสูตร

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างหลักสูตรฝึกอบรม ขั้นตอนนี้เป็นการสร้างหลักสูตรให้สอดคล้องกับข้อมูล พื้นฐานที่ได้จากการศึกษาในขั้นตอนที่ 1 โดยแบ่งการดำเนินงานออกเป็น 3 ขั้นตอน คือ การสร้างหลักสูตร การประเมินหลักสูตร และการปรับปรุงแก้ไขหลักสูตร เมื่อเสร็จสิ้นตามขั้นตอน จะได้หลักสูตรเพื่อนำไปทดลองใช้

ขั้นตอนที่ 3 การทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรม ขั้นตอนนี้เป็นการประเมินหาคุณภาพของหลักสูตรโดยทำการทดลองกับกลุ่มเป้าหมาย เพื่อพิจารณาว่าหลักสูตรนี้ให้ผลสัมฤทธิ์ตรงตามวัตถุประสงค์หรือไม่

ขั้นตอนที่ 4 การประเมินผลหลักสูตรฝึกอบรม ขั้นตอนนี้เป็นการประเมินผลการทดลองใช้หลักสูตรเพื่อปรับปรุงแก้ไขหลักสูตรภายหลังการทดลองใช้ เพื่อให้ได้หลักสูตรที่สมบูรณ์

ขั้นตอนที่ 5 ประเมินผลกระทบของการนำเอาความรู้ที่ได้รับจากการฝึกอบรมไปใช้ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ขั้นตอนนี้เป็นการประเมินว่าความรู้และทักษะที่อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านได้จากการอบรมสามารถนำไปใช้การปฏิบัติงานจริงหรือไม่ จากขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรแสดงเป็นแผนภาพได้ดังนี้

ภาพประกอบ 1 ขั้นตอนในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน เรื่องการถ่ายทอดความรู้ด้านสุขภาพ

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการหลักสูตรการฝึกอบรม

เป็นการศึกษาสภาพปัญหาในการฝึกอบรมอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในการถ่ายทอดความรู้ด้านสุขภาพ และความต้องการด้านหลักสูตรฝึกอบรมอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในการถ่ายทอดความรู้ด้านสุขภาพ

1. การศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการหลักสูตรฝึกอบรมของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในการฝึกอบรม

วิธีการวิจัยที่ใช้ในการศึกษาในขั้นนี้คือ การวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structural Interview)

จุดมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาในการฝึกอบรมอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในการถ่ายทอดความรู้ด้านสุขภาพ
2. เพื่อศึกษาความต้องการหลักสูตรฝึกอบรมอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านเรื่องการถ่ายทอดความรู้ด้านสุขภาพ

แหล่งข้อมูล

ประชากร ได้แก่ เจ้าหน้าที่สาธารณสุขของอำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก จำนวน 62 คน
กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ เจ้าหน้าที่สาธารณสุขของอำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก จำนวน 19 คน ได้มาโดยการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยกำหนดคุณสมบัติของกลุ่มตัวอย่างดังนี้

1. ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับงานสาธารณสุขมูลฐานมาไม่น้อยกว่า 10 ปี
2. เคยฝึกอบรมอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน
3. ปฏิบัติงานอยู่ในสถานีนอนามัย ในอำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลกหรือ

ฝ่ายส่งเสริมสุขภาพ/ฝ่ายสุขภาพิบาล ของโรงพยาบาลวังทอง จังหวัดพิษณุโลก

ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรที่ศึกษาได้แก่

1. สภาพปัญหาในการฝึกอบรมอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในการถ่ายทอดความรู้ด้านสุขภาพ
2. ความต้องการหลักสูตรฝึกอบรมอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านเรื่องการถ่ายทอดความรู้ด้านสุขภาพ

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เป็นแบบสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น มีลักษณะเป็นข้อคำถามในการสัมภาษณ์ เพื่อสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาในการฝึกอบรมและความต้องการทางด้านหลักสูตรฝึกอบรมของเจ้าหน้าที่สาธารณสุข ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาในการฝึกอบรมอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในการถ่ายทอดความรู้ด้านสุขภาพ

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการด้านหลักสูตรการฝึกอบรมอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านของเจ้าหน้าที่สาธารณสุข

ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ

1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างเครื่องมือ
2. สร้างแบบสัมภาษณ์
3. นำแบบสัมภาษณ์ให้อาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อพิจารณาและได้แก้ไขตามที่ได้รับคำแนะนำ
4. นำแบบสัมภาษณ์ให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน ได้พิจารณาตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาและความเหมาะสมของการใช้ภาษา
5. ปรับปรุงแก้ไขแบบสัมภาษณ์ตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ และขอความเห็นชอบจากอาจารย์ที่ปรึกษา
6. จัดพิมพ์แบบสัมภาษณ์ฉบับสมบูรณ์

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยจัดเก็บข้อมูลด้วยตนเอง โดยเดินทางไปสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่สาธารณสุขที่สถานีอนามัยต่าง ๆ ของอำเภอวังทองและโรงพยาบาลวังทองด้วยแบบสัมภาษณ์ที่ได้สร้างขึ้น

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการตามลำดับขั้นตอนดังนี้

1. คัดเลือกและตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสัมภาษณ์ทุกฉบับ
2. ดำเนินการวิเคราะห์ผลการสำรวจด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) แล้วแจกแจงเป็นความถี่และร้อยละ

2. การศึกษาปัญหาด้านสุขภาพของชุมชน ปัญหาในการถ่ายทอดความรู้ด้านสุขภาพ และความต้องการด้านหลักสูตรฝึกอบรมจากอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน

การเก็บรวบรวมข้อมูลในขั้นตอนนี้ดำเนินการโดยใช้เทคนิคการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)

จุดมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาด้านสุขภาพของชุมชน
2. ปัญหาในการถ่ายทอดความรู้ด้านสุขภาพ
3. เพื่อศึกษาความต้องการหลักสูตรฝึกอบรมของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน

แหล่งข้อมูล

ประชากร ได้แก่ อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) อำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก จำนวน 1,186 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) อำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก จำนวน 14 คน โดยการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จากสถานีอนามัยของอำเภอวังทอง 2 แห่ง คือ สถานีอนามัยตำบลท่าหมื่นราม จำนวน 7 หมู่บ้าน ๆ ละ 1 คน รวมเป็น 7 คน และสถานีอนามัยตำบลแม่ระกา จำนวน 7 หมู่บ้าน ๆ ละ 1 คน รวมเป็น 7 คน

สาเหตุที่เลือกกลุ่มตัวอย่างจากสถานีอนามัยทั้ง 2 แห่งนี้ เนื่องจากเป็นสถานีอนามัยนำร่องในการสร้างแกนนำสุขภาพประจำครอบครัว (กสค.) เต็มพื้นที่ของอำเภอวังทองในปีงบประมาณ 2542 ซึ่งจะสามารถให้ข้อมูลที่ผู้วิจัยต้องการได้ดีกว่าแห่งอื่น ๆ สำหรับคุณสมบัติของกลุ่มตัวอย่าง มีดังนี้

1. เป็นประธานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน
2. เป็นอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านมาไม่น้อยกว่า 5 ปี
3. ต้องเป็นผู้ที่เคยทำหน้าที่ถ่ายทอดความรู้ให้แก่แกนนำสุขภาพประจำครอบครัว

ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่

1. สภาพปัญหาด้านสุขภาพของชุมชน
2. ปัญหาในการถ่ายทอดความรู้ด้านสุขภาพ
3. ความต้องการด้านหลักสูตรฝึกอบรมของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.)

การดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยจะเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้เทคนิคการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) โดยมีขั้นตอนการดำเนินการวิจัยดังนี้

1. กำหนดกรอบแนวคำถามในการสนทนากลุ่ม แนวคำถามในการสนทนากลุ่มได้กำหนดกรอบคำถามไว้ 4 กรอบ ได้แก่

- 1.1 บทนำ คือ ชี้แจงวัตถุประสงค์ของการศึกษา
- 1.2 สภาพปัญหาทางด้านสุขภาพของชุมชน
- 1.3 ปัญหาในการถ่ายทอดความรู้ด้านสุขภาพ
- 1.4 ความต้องการด้านหลักสูตรฝึกอบรม

2. ศึกษาลักษณะและคัดเลือกกลุ่มผู้เข้าร่วมสนทนา

3. นัดหมายสมาชิกร่วมสนทนาโดยขอหนังสือแนะนำตัวจากบัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยนเรศวร เพื่อนำไปใช้ในกลุ่มตัวอย่าง และผู้วิจัยนำหนังสือแนะนำตัวจากบัณฑิตวิทยาลัย ไปติดต่อขอความร่วมมือกับสถานีนามัยที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการเก็บรวบรวมข้อมูลซึ่งผู้วิจัยเป็นผู้เก็บข้อมูลเอง

4. ดำเนินการสนทนากลุ่มตามกรอบคำถามที่กำหนด ซึ่งในการสนทนานั้นสมาชิกประกอบด้วย ผู้ดำเนินการสนทนา ผู้จัดบันทึก ผู้ให้บริการทั่วไป และผู้ร่วมสนทนา การดำเนินการสนทนากลุ่มเป็นไปตามวัน เวลา และสถานที่ดังนี้

วันที่ 15 มกราคม 2544 เวลา 10.00 -11.15 น. กลุ่มที่ 1 อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านของสถานีนามัยตำบลท่าหมื่นราม ที่ห้องประชุมสถานีนามัยตำบลท่าหมื่นราม

วันที่ 17 มกราคม 2544 เวลา 9.30 -10.25 น. กลุ่มที่ 2 อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านของสถานีนามัยตำบลแม่ระกา ที่ห้องประชุมสถานีนามัยตำบลแม่ระกา

ขั้นตอนในการสร้างแนวคำถามในการสนทนากลุ่ม

1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างเครื่องมือ
2. สร้างแนวคำถามในการสนทนากลุ่ม
3. นำแนวคำถามในการสนทนากลุ่มให้อาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อพิจารณาตรวจสอบและแก้ไขตามที่ได้รับคำแนะนำ
4. นำแนวคำถามในการสนทนากลุ่มให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน ได้ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาและความเหมาะสมของการใช้ภาษา
5. ปรับปรุงแก้ไขแนวคำถามในการสนทนาตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ
6. จัดพิมพ์แนวคำถามฉบับสมบูรณ์ ตามภาคผนวก ก

ขั้นตอนการดำเนินการสนทนากลุ่ม

1. เมื่อสมาชิกพร้อมแล้ว ผู้ดำเนินการสนทนากลุ่มแนะนำตนเองและทีมงาน อันประกอบด้วย ตัวพิธีกร (ผู้ดำเนินการสนทนากลุ่ม) ผู้จัดบันทึก และผู้บริการทั่วไป
2. สมาชิกแนะนำตัวเอง
3. ผู้ดำเนินการสนทนากลุ่มบอกจุดมุ่งหมายของการมาสนทนากลุ่ม จุดมุ่งหมายของการศึกษา และบอกให้ทราบว่าจะมีการบันทึกเทป และจัดบันทึกการสนทนากลุ่ม
4. ผู้ดำเนินการสนทนากลุ่มพูดคุยสร้างบรรยากาศความเป็นกันเอง และความคุ้นเคยกับสมาชิก
5. เมื่อพิจารณาแล้วว่าสมาชิกมีความคุ้นเคยกับผู้ดำเนินการสนทนากลุ่มแล้ว ก็เริ่มคำถามตามแนวคำถามที่ได้เตรียมไว้
6. ในระหว่างการสนทนากลุ่มควรมีการทิ้งช่วงให้มีการถกประเด็นและโต้แย้งกันให้สมควร และพยายามสร้างบรรยากาศให้เกิดการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกันในกลุ่มสมาชิกผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่ม ควบคุมไม่ให้เกิดการสนทนาหยุดนิ่ง ไม่ซักถามคนใดคนหนึ่งมากเกินไป
7. เมื่อสนทนาจนหมดประเด็นที่จะถามแล้ว ผู้ดำเนินการสรุปสิ่งที่ได้สนทนามา กล่าวขอบคุณสมาชิกที่เข้าร่วมสนทนากลุ่ม

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูลที่ได้มา โดยดูความครบถ้วน ความสมบูรณ์ และความถูกต้องเหมาะสมในการตอบปัญหาที่ศึกษา โดยกระทำพร้อมกันไปในขณะที่เก็บข้อมูล และกระทำเมื่อเสร็จสิ้นการเก็บข้อมูลโดยการเปรียบเทียบข้อมูลที่ได้จากการจัดบันทึก กับเทปบันทึกการสนทนากลุ่ม
2. นำข้อมูลผ่านการตรวจสอบแล้วมาวิเคราะห์ผลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) แล้วนำเสนอโดยการบรรยายสรุป

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างหลักสูตรฝึกอบรม

การดำเนินงานในขั้นตอนนี้ เป็นการสร้างหลักสูตรฝึกอบรมให้สอดคล้องกับข้อมูลพื้นฐานที่ได้มาจากการวิเคราะห์ข้อมูลในขั้นตอนที่ 1

จุดมุ่งหมาย

เพื่อสร้างหลักสูตรการฝึกอบรมอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านเรื่องการถ่ายทอดความรู้ด้านสุขภาพ

ขั้นตอนในการสร้าง

ในการสร้างหลักสูตรฝึกอบรมอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านเรื่องการถ่ายทอดความรู้ด้านสุขภาพ ผู้วิจัยได้แบ่งการดำเนินงานออกเป็น 3 ขั้นตอนย่อยคือ การสร้างหลักสูตร การประเมินหลักสูตร และการปรับปรุงหลักสูตรฝึกอบรม ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. การสร้างหลักสูตร

1.1 ศึกษาเอกสารและแนวทางในการฝึกอบรม

1.2 กำหนดส่วนประกอบของหลักสูตรฝึกอบรม ออกเป็น 5 ส่วนคือ หลักการ วัตถุประสงค์ เนื้อหาสาระ กิจกรรมการฝึกอบรม และการวัดและประเมินผล

1.3 ดำเนินการสร้างหลักสูตรฝึกอบรม ตามส่วนประกอบของหลักสูตร โดยนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาในขั้นที่ 1 มาใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการสร้างหลักสูตร

2. การประเมินหลักสูตรฝึกอบรม

การประเมินหลักสูตรฝึกอบรมนี้ เป็นการประเมินหลักสูตรฝึกอบรมก่อนนำไปทดลองใช้จริง เพื่อศึกษาข้อบกพร่องต่าง ๆ และทำการปรับปรุงแก้ไข ดังรายละเอียดต่อไปนี้

2.1 สิ่งที่ประเมิน ประกอบด้วย การประเมินความเหมาะสมของส่วนประกอบของหลักสูตรและการประเมินความสอดคล้องของส่วนประกอบต่าง ๆ ของหลักสูตรฝึกอบรมที่สร้างขึ้นว่ามีความเหมาะสมและสอดคล้องในแต่ละส่วนเพียงใด

2.2 ผู้ประเมิน ผู้ทำการประเมินหลักสูตรฝึกอบรม ประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาหลักสูตรและผู้เชี่ยวชาญด้านงานสาธารณสุขมูลฐาน จำนวน 5 ท่านดังนี้

- ผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาหลักสูตร จำนวน 2 ท่าน
- ผู้เชี่ยวชาญด้านงานสาธารณสุขมูลฐาน จำนวน 3 ท่าน

2.3 เครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน ได้แก่ แบบสอบถามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญด้านความเหมาะสมของส่วนประกอบของหลักสูตรและด้านความสอดคล้องระหว่างองค์ประกอบของหลักสูตรฝึกอบรมที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ดังนี้

2.3.1 แบบประเมินความเหมาะสมของส่วนประกอบของหลักสูตร เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ดังนี้

- 2.3.1.1 เหมาะสมมากที่สุด
- 2.3.1.2 เหมาะสมมาก
- 2.3.1.3 เหมาะสมปานกลาง
- 2.3.1.4 เหมาะสมน้อย
- 2.3.1.5 เหมาะสมน้อยที่สุด

ส่วนประกอบที่ทำการประเมิน คือ สภาพปัญหาและความจำเป็น จุดมุ่งหมายของหลักสูตร เนื้อหาวิชา กิจกรรมและวิธีการอบรม สื่อประกอบการอบรม และการวัดและการประเมินผล

2.3.2 แบบประเมินความสอดคล้องของส่วนประกอบของหลักสูตรกับจุดประสงค์เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 3 ระดับ คือ

2.3.2.1 สอดคล้อง

2.3.2.2 ไม่สอดคล้อง

2.3.2.3 ไม่แน่ใจ

ส่วนประกอบที่ทำการประเมินคือ สภาพปัญหาและความจำเป็น จุดมุ่งหมายของหลักสูตร เนื้อหาวิชา กิจกรรมและวิธีการอบรม สื่อประกอบการอบรม และการวัดและการประเมินผล

2.4 ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ มีดังนี้

2.4.1 ศึกษารายละเอียดต่าง ๆ ของหลักสูตร

2.4.2 กำหนดประเด็นต่าง ๆ ที่จะทำการประเมิน แล้วนำมาเขียนเป็นข้อความ

2.4.3 นำแบบประเมินไปให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจสอบประเด็นต่าง ๆ และลักษณะของข้อคำถาม ตลอดจนภาษาที่ใช้

2.4.4 ปรับปรุงแก้ไขเครื่องมือตามที่ได้ผู้เชี่ยวชาญได้เสนอแนะมาให้เป็นเครื่องมือฉบับสมบูรณ์

2.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล

2.5.1 ผู้วิจัยประสานขอความร่วมมือจากผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบคุณภาพของหลักสูตรฝึกอบรม นัดวันขอพบเพื่อพิจารณา

2.5.2 ผู้วิจัยไปพบผู้เชี่ยวชาญตามกำหนดนัด พร้อมหนังสือขอความร่วมมือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร

2.5.3 นัดวันรับแบบสอบถามความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญ

2.5.4 รับแบบสอบถามจากผู้เชี่ยวชาญมาพิจารณาเพื่อทำการวิเคราะห์ข้อมูล

2.6 การวิเคราะห์ข้อมูล

2.6.1 นำแบบสอบถามจากผู้เชี่ยวชาญมาตรวจสอบความสมบูรณ์

2.6.2 นำแบบสอบถามที่สมบูรณ์มาดำเนินการวิเคราะห์ดังนี้

2.6.2.1 การพิจารณาความเหมาะสมของส่วนประกอบของหลักสูตร

ดำเนินการดังนี้

1) นำคำตอบของผู้เชี่ยวชาญแต่ละคนมาแปลงเป็นคะแนนดังนี้

เหมาะสมมากที่สุด ให้คะแนนเป็น 5

เหมาะสมมาก ให้คะแนนเป็น 4

เหมาะสมปานกลาง ให้คะแนนเป็น 3

เหมาะสมน้อย ให้คะแนนเป็น 2

เหมาะสมน้อยที่สุด ให้คะแนนเป็น 1

2) หาค่าเฉลี่ยคะแนนความเหมาะสมของผู้เชี่ยวชาญ โดยเทียบกับ

เกณฑ์ดังนี้

เหมาะสมมากที่สุด ช่วงคะแนน 4.21 – 5.00

เหมาะสมมาก ช่วงคะแนน 3.41 – 4.20

เหมาะสมปานกลาง ช่วงคะแนน 2.61 – 3.40

เหมาะสมน้อย ช่วงคะแนน 1.81 – 2.60

เหมาะสมน้อยที่สุด ช่วงคะแนน 1.00 – 1.80

2.6.2.2 การพิจารณาความสอดคล้อง โดยใช้ดัชนีความสอดคล้อง

ดำเนินการดังนี้

1) นำคำตอบของผู้เชี่ยวชาญแต่ละคนมาแปลงเป็นคะแนนดังนี้

มีความเห็นว่า สอดคล้อง กำหนดคะแนนเป็น 1

มีความเห็นว่า ไม่แน่ใจ กำหนดคะแนนเป็น 0

มีความเห็นว่า ไม่สอดคล้อง กำหนดคะแนนเป็น -1

2) วิเคราะห์หาค่าดัชนีความสอดคล้อง โดยใช้สูตร

(ปราชญ์ ทองคำ. 2539 : 232)

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ IOC แทน ดัชนีความสอดคล้องระหว่างส่วนประกอบของ
หลักสูตรกับจุดประสงค์
$$\sum R$$
 แทน ผลรวมคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด

$$N$$
 แทน จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

3) นำผลการวิเคราะห์ที่ได้มาแปลผล โดยเทียบกับเกณฑ์ดังนี้

(บุญชม ศรีสะอาด. 2532 : 61)

มากกว่าหรือเท่ากับ 0.5 หมายความว่า เป็นส่วนประกอบที่มีความ
เพียงตรงตามเนื้อหาเพราะ
วัดตามวัตถุประสงค์เชิง
พฤติกรรมที่ต้องการจริง

น้อยกว่า 0.5 หมายความว่า เป็นส่วนประกอบที่ต้องดัดทิ้งหรือ
แก้ไขเพราะไม่ได้วัดตาม
วัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมที่
ต้องการ

3. การปรับปรุงหลักสูตรฝึกอบรม

นำผลการประเมินหลักสูตรฝึกอบรมของผู้เชี่ยวชาญ นำมาเป็นข้อมูลแล้วทำการ
ปรับปรุงแก้ไขให้หลักสูตรมีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้นก่อนนำไปทดลองใช้

ขั้นตอนที่ 3 การทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรม

ขั้นตอนการทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรมอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านเรื่องการ
ถ่ายทอดความรู้ด้านสุขภาพนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงทดลองอย่างอ่อน (Pre-Experiment
Research) ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

จุดมุ่งหมายของการทดลอง

เพื่อเปรียบเทียบความรู้ และทักษะในเรื่องการถ่ายทอดความรู้ด้านสุขภาพของอาสาสมัคร
สาธารณสุขประจำหมู่บ้านที่เข้ารับการฝึกอบรม ก่อนทดลอง (Pretest) กับหลังทดลอง (Posttest)

แบบแผนการทดลอง

ในการทดลองครั้งนี้ ใช้วิธีการวิจัยเชิงทดลองอย่างอ่อน (Pre-Experiment Research)
แบบกลุ่มเดียวทดสอบก่อน-หลัง (One-Group Pretest-Posttest Design) ซึ่งมีลักษณะดังนี้
(ผ่องพรรณ ตรียมงคลกุล และสุภาพ จัตุราภรณ์, 2540 : 41)

$O_1 \quad X \quad O_2$

โดยที่

O ₁	หมายถึง	การทดสอบหรือการสอบวัดก่อน
X	หมายถึง	การให้สิ่งทดลองหรือการจัดกระทำทดลอง
O ₂	หมายถึง	การทดสอบหรือการสอบวัดครั้งหลัง

แหล่งข้อมูล

ประชากร ได้แก่ อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก
กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ในความรับผิดชอบของสถานี
อนามัยตำบลแม่ระกา อำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก จำนวน 30 คน โดยวิธีการสุ่มแบบเจาะจง
(Purposive Sampling)

ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรตาม ได้แก่ ความรู้ และทักษะในการถ่ายทอดความรู้ด้านสุขภาพ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง

- 1.1 หลักสูตรฝึกอบรม ใช้เป็นคู่มือสำหรับผู้ดำเนินการฝึกอบรม
- 1.2 เอกสารประกอบการฝึกอบรม สำหรับผู้เข้ารับการฝึกอบรม ซึ่งจะบรรจุเนื้อหา
สำหรับการฝึกอบรม กิจกรรมปฏิบัติ
- 1.3 สื่อประกอบการฝึกอบรม ได้แก่ ใบกิจกรรม และสื่อประกอบการอบรมอื่น ๆ

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบทดสอบด้านความรู้ และทักษะในการ
ถ่ายทอดความรู้ด้านสุขภาพ ชนิด 4 ตัวเลือก

ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ

1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการถ่ายทอดความรู้ การฝึกอบรม และการ
ศึกษาเกี่ยวกับความรู้ และทักษะ
2. สร้างแบบทดสอบ ซึ่งประกอบด้วยแบบทดสอบด้านความรู้และทักษะ มีลักษณะเป็น
แบบเลือกตอบ 4 ตัวเลือก ซึ่งจะนำไปใช้ประเมินการเรียนรู้โดยการทดสอบก่อนและหลังการฝึก
อบรม
3. นำแบบทดสอบให้ผู้เชี่ยวชาญด้านงานสาธารณสุขมูลฐานจำนวน 3 ท่าน พิจารณา
ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ระหว่างข้อคำถามกับจุดประสงค์

4. นำแบบทดสอบไปทดลองใช้ (Try out) กับอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ในความรับผิดชอบของสถานีนามัยตำบลท่าหมื่นราม อำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก จำนวน 30 คน เพื่อหาค่าความยาก ค่าอำนาจจำแนก รายละเอียดอยู่ในภาคผนวก ค และความเที่ยงของ เครื่องมือ โดยได้ค่าความเที่ยง เท่ากับ .8069

5. ปรับปรุงแบบทดสอบ

6. จัดพิมพ์แบบทดสอบฉบับสมบูรณ์

การหาคุณภาพของเครื่องมือ

แบบทดสอบด้านความรู้และทักษะของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน เรื่องการ ถ่ายทอดความรู้ด้านสุขภาพหาคุณภาพโดยการหาค่าความยาก (Difficulty) ค่าอำนาจจำแนก (Discrimination) ตามรายข้อ และหาค่าความเที่ยง (Reliability) ซึ่งรายละเอียดมีดังนี้

1. การหาค่าความยาก (Difficulty) เป็นรายข้อ คำนวณได้จากสูตร
(เทียมจันทร์ พานิชย์ผลินไชย. 2539 : 218-219)

$$P = \frac{R}{N}$$

เมื่อ	P	แทน	ค่าความยาก (Difficulty) ของคำถามแต่ละข้อ
	R	แทน	จำนวนผู้ที่ตอบข้อคำถามนั้นถูก
	N	แทน	จำนวนผู้เข้าสอบทั้งหมด

เกณฑ์ที่กำหนด คือ ให้ใช้ข้อสอบที่มีค่าความยากตั้งแต่ .20 ถึง .80

2. การหาค่าอำนาจจำแนก (Discrimination) เป็นรายข้อ โดยใช้เทคนิค 50 % ใช้สูตร สัดส่วนของความแตกต่างระหว่างกลุ่มสูงและกลุ่มต่ำ คำนวณได้จากสูตร
(เทียมจันทร์ พานิชย์ผลินไชย. 2539 : 202-203)

$$r = \frac{R_U - R_L}{\frac{N}{2}}$$

เมื่อ	r	แทน	ค่าอำนาจจำแนก (Discrimination)
	R _U	แทน	จำนวนผู้สอบที่ตอบถูกในข้อนั้นของกลุ่มสูง
	R _L	แทน	จำนวนผู้สอบที่ตอบถูกในข้อนั้นของกลุ่มต่ำ
	N	แทน	จำนวนผู้เข้าสอบทั้งหมด

3. การหาค่าความเที่ยง (Reliability) ของแบบทดสอบ โดยใช้สูตรของคูเดอร์-ริชาร์ดสัน (Kuder-Richardson) KR_{20} คำนวณได้จากสูตร (บุญชม ศรีสะอาด. 2535 : 85-86)

$$r_{tt} = \frac{k}{k-1} \left[1 - \frac{\sum pq}{s^2} \right]$$

เมื่อ	r_{tt}	แทน	ค่าความเที่ยง
	k	แทน	จำนวนข้อสอบ
	S^2	แทน	ความแปรปรวนของคะแนน
	p	แทน	ค่าความยากของคำถามแต่ละข้อ
	q	แทน	สัดส่วนของผู้ตอบผิดในข้อหนึ่ง ๆ ($q = 1-p$)

การดำเนินการทดลอง

ผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการฝึกอบรมในฐานะผู้อำนวยการควบคุมดูแลผู้เข้ารับการฝึกอบรม วิทยากร และทีมผู้จัดการฝึกอบรม มีรายละเอียดในการดำเนินการดังนี้

1. จัดทำโครงการฝึกอบรมเสนอนายอำเภอวังทองเพื่อขออนุมัติโครงการ
2. ติดต่อกับสถานีอนามัยตำบลแม่ระกาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง เพื่อขอความร่วมมือในติดต่อประสานงานกับอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านที่ได้รับการคัดเลือก
3. ผู้วิจัยประสานงานกับทีมวิทยากรถึงเนื้อหาการฝึกอบรม กำหนดวันเวลา สถานที่ในการฝึกอบรม การนัดหมายการเดินทางไปยังสถานที่ฝึกอบรม และเครื่องช่วยในการฝึกอบรมต่าง ๆ เพื่อให้วิทยากรเข้าใจจุดมุ่งหมายและกระบวนการฝึกอบรม
4. ประสานงานกับสถานที่จัดฝึกอบรมและอาหารเพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่ผู้เข้ารับการฝึกอบรม และวิทยากร

5. จัดการฝึกอบรมให้กับอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) เพื่อให้อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ได้รับความรู้ และมีทักษะในการถ่ายทอดความรู้

6. ก่อนและหลังการฝึกอบรม ทำการประเมินการเรียนรู้ด้วยแบบทดสอบความรู้ และทักษะการประเมินการเรียนรู้

การประเมินการเรียนรู้นี้เป็นการดำเนินการทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรม เป็นการประเมินด้านความรู้ และทักษะในการถ่ายทอดความรู้ด้านสุขภาพของผู้เข้ารับการฝึกอบรม ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

จุดมุ่งหมาย

เพื่อประเมินความรู้ และทักษะในการถ่ายทอดความรู้ด้านสุขภาพของอาสาสมัคร
สาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ที่เข้ารับการฝึกอบรม ก่อนและหลังการฝึกอบรม

แหล่งและวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

จากการตอบแบบทดสอบด้านความรู้และทักษะ ซึ่งวัดก่อนและหลังการฝึกอบรม

แนวทางการประเมิน

ถ้าค่าการทดสอบ Wilcoxon Matched Pairs Signed - Rank Test แตกต่างอย่างมีนัย
สำคัญทางสถิติ แสดงว่าหลักสูตรฝึกอบรมมีคุณภาพที่ทำให้ความรู้แตกต่างกัน

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลการประเมินการเรียนรู้ มีรายละเอียดดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลตามแบบทดสอบความรู้ และทักษะการถ่ายทอดความรู้ โดยการ
ทดสอบก่อนและหลังการฝึกอบรม ซึ่งมีขั้นตอนการวิเคราะห์ดังนี้

1.1 นำแบบทดสอบมาตรวจสอบความสมบูรณ์

1.2 นำแบบทดสอบที่สมบูรณ์มาตรวจให้คะแนน โดยข้อที่ตอบถูกให้ 1 คะแนน
และข้อที่ตอบผิดให้ 0 คะแนน แยกแบบทดสอบออกเป็นก่อนและหลังการฝึกอบรม

1.3 นำผลการให้คะแนนมาวิเคราะห์ โดยใช้สูตร Wilcoxon Matched Pairs
Signed - Rank Test (เทียมจันทร์ พานิชย์ผลินไชย. 2532 :308) เมื่อ $N > 25$

$$Z = \frac{T - \mu_T}{\sigma_T}$$

เมื่อ T แทน ผลรวมอันดับที่เป็น + หรือ - โดยใช้ค่าที่น้อยกว่า

μ_T แทน ค่าเฉลี่ยของอันดับในกลุ่มจำนวนจาก $\mu_T = \frac{N(N+1)}{4}$

N แทน จำนวนคู่ของอันดับที่มีค่าของผลต่างไม่เป็น 0

σ_T แทน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของอันดับในกลุ่ม คำนวณจาก

$$\sigma_T = \sqrt{\frac{N(N+1)(2N+1)}{24}}$$

ถ้าผลการทดสอบความแตกต่างด้วย Wilcoxon Matched Pairs Signed - Rank Test มี
นัยสำคัญทางสถิติ คือ การใช้หลักสูตรการฝึกอบรมนี้มีผลทำให้ความรู้และทักษะของผู้เข้ารับการ
ฝึกอบรมเพิ่มขึ้น แสดงว่า หลักสูตรการฝึกอบรมมีคุณภาพ

2. การวิเคราะห์เปรียบเทียบระหว่างคะแนนก่อนการทดลองและหลังการทดลองโดยการนำค่าเฉลี่ยของการประเมินการเรียนรู้ก่อนและหลังการทดลองมาเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่าง ค่าเฉลี่ยของคะแนนก่อนและหลังการทดลอง โดยใช้ค่าทดสอบ Wilcoxon Matched Pairs Signed - Rank Test ถ้าแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติคือ การใช้หลักสูตรการฝึกอบรมนี้มีผลทำให้ความรู้และทักษะของผู้เข้ารับการฝึกอบรมเพิ่มขึ้น แสดงว่าหลักสูตรการฝึกอบรมมีคุณภาพ

ขั้นตอนที่ 4 การประเมินผลหลักสูตรฝึกอบรม

เป็นการประเมินหลังจากเสร็จสิ้นการฝึกอบรม โดยการประเมินความเหมาะสมของหลักสูตรฝึกอบรมเมื่อเสร็จสิ้นการฝึกอบรม

จุดมุ่งหมาย

เพื่อประเมินความเหมาะสมของหลักสูตรฝึกอบรม

ตัวแปรที่ศึกษา

ความเหมาะสมของหลักสูตรฝึกอบรม

แหล่งข้อมูล

กลุ่มตัวอย่างในการศึกษา ได้แก่ อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ที่เข้ารับการฝึกอบรม จำนวน 30 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

แบบประเมินความเหมาะสมของหลักสูตร เป็นแบบประเมินมาตราส่วนประมาณค่า

5 ระดับ

ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ

1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการประเมินผลการฝึกอบรม
2. สร้างแบบประเมินเป็นแบบประเมินมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ
3. นำแบบประเมินให้ผู้เชี่ยวชาญด้านการประเมินผลฝึกอบรม จำนวน 3 ท่าน พิจารณา

ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ระหว่างข้อคำถามกับจุดประสงค์ของการประเมิน

4. ปรับปรุงแบบประเมิน

5. จัดพิมพ์แบบประเมินฉบับสมบูรณ์

เกณฑ์ในการประเมินความเหมาะสมของหลักสูตร

เกณฑ์การประเมินความเหมาะสมของหลักสูตร เกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดคือความคิดเห็นในระดับมากขึ้นไป (ตั้งแต่ 3.41 ขึ้นไป) จึงยอมรับว่า หลักสูตรการฝึกอบรมนี้มีคุณภาพ

ขั้นตอนที่ 5 ประเมินผลของการนำเอาความรู้ที่ได้รับจากการฝึกอบรมไปใช้

ในขั้นตอนนี้เป็นการประเมินผลของการนำเอาความรู้ที่ได้รับจากการฝึกอบรมไปใช้ในการถ่ายทอดความรู้ด้านสุขภาพให้แก่แกนนำสุขภาพประจำครอบครัว (กสค.) ในหมู่บ้านที่รับผิดชอบของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านที่ผ่านการอบรมโดยการประเมินพฤติกรรมในการถ่ายทอดความรู้ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ที่ผ่านการฝึกอบรมแล้ว ซึ่งประเมินหลังจากอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านอบรมแล้ว 3 เดือน

จุดมุ่งหมาย

เพื่อประเมินผลของการนำเอาหลักสูตรไปใช้ ในเรื่องพฤติกรรมในการถ่ายทอดความรู้ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ที่ผ่านการฝึกอบรมแล้ว

ตัวแปรที่ศึกษา

พฤติกรรมในการถ่ายทอดความรู้ด้านสุขภาพของ อสม.

แหล่งข้อมูล

กลุ่มตัวอย่างในการศึกษา ได้แก่ แกนนำสุขภาพประจำครอบครัว (กสค.) ในพื้นที่ทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรมเรื่องการถ่ายทอดความรู้ด้านสุขภาพ หมู่บ้านละ 5 คน 9 หมู่บ้าน จำนวน 45 คน โดยการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในขั้นตอนนี้คือ แบบสัมภาษณ์แกนนำสุขภาพประจำครอบครัวเรื่องพฤติกรรมการถ่ายทอดความรู้ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ซึ่งเป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structural Interview)

ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการประเมินผลการฝึกอบรม
2. สร้างแบบสัมภาษณ์
3. นำแบบสัมภาษณ์ให้ผู้เชี่ยวชาญด้านสาธารณสุขมูลฐานพิจารณาตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity)
4. ปรับปรุงแบบสัมภาษณ์

5. จัดพิมพ์แบบสัมภาษณ์ฉบับสมบูรณ์

วิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์แบบสัมภาษณ์แก่นำสุขภาพประจำครอบครัวโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) แจกแจงเป็นความถี่และร้อยละ แล้วบรรยายสรุป